

Siku ra Misava ra ku Hlayela Ehenhla na Nal'ibali

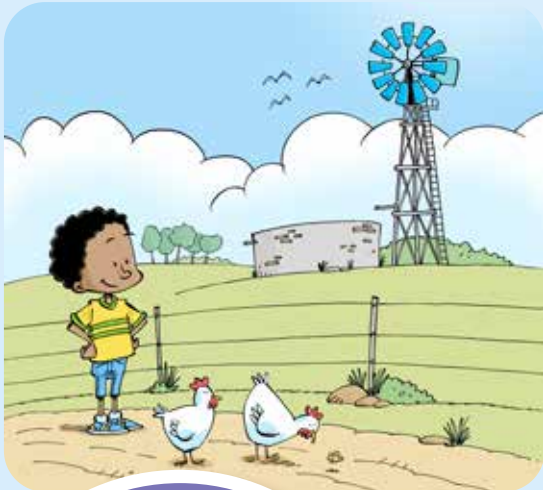

Hlanganyela na vahlayi va magidi loko hi hlayela ehenhla ntsheketo wa hina wo hlawuleka, hi hlayela vana vo tala hilaha swi nga kotekaka hakona eka Siku Ro Hlayela Ehenhla Swi Twakala, hi ti 5 ta Nyenyanyana 2025 – na hi masiku hinkwawo – ivi u va ka xiphemu xo hlohotela ku hlaya eAfrika Dzonga! Ntsheketo wa hina wo hlawuleka lowu nge, *Xana i yini xexo?*, wu tsariwe hi Baeletsi Tsatsi ivi swifaniso swi endliwa hi Rico. Xitori lexi xa kumeka hi tindzimi ta 11 ta ximfumo ta Afrika Dzonga.

Tilulamiseli ku hlayela ntsheketo ehenhla

- * Wu tive kahle leswaku u wu hlamusela kumbe ku wu hlayela ehenhla hi ndlela ya wena.
- * Ehleketa hi ndlela yo endla xitori xi hanya. Anakanya hi swikombiso swa ngohe na swikoweto leswi u lavaka ku swi tirhisa.
- * Hlawula nkarhi wo hlamusela ntsheketo laha ndyangu hinkwawo wu nga ta va wu ri swin'we.
- * Titolovete ku hlamusela kumbe ku hlayela ntsheketo ehenhla.

Loko u nga si hlayela ntsheketo ehenhla

- * Hlaya nhlokomhaka ya ntsheketo. Vutisa vana leswaku va ehleketa leswaku ntsheketo lowu wu vulavula hi yini.
- * Vutisa swivutiso leswi nga ta pfuna vana va wena ku va va twisisa tindzimi to hambanahambana

Mianakanyo yo bula hiyona: Xana i ririmi/tindzimi rihi/tihi u ri/ti vulavulaka? Hikokwalahokayini u ehleketa leswaku swi na nkoka ku twisisa tindzimi to hambanahambana? Xana u tiva marito man'wana lama hi matirhisaka eka tindzimi hinkwato eAfrika Dzonga? Xana hi wahi?

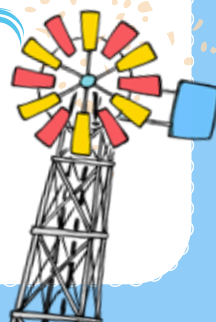
Loko u hlayela ntsheketo ehenhla

- * Loko u ri karhi u hlaya ntsheketo, vutisa vana leswi. "Xana u ehleketa leswaku ku ta landzela yini sweswi?" I xivutiso xa kahle ngopfu xo lota vuswikoti bya n'wana byo bvumba, lebyi nga bya nkoka swinene eku dyondzeni ka n'wana.
- * Vulavula hi swifaniso. Vutisa, "Xana i mani loyi a nga eka xifaniso?", "Xana xifaniso lexi xi hi komba yini?" kumbe "Hikokwalahokayini xifaniso lexi xi ri na nkoka eka nhluvukiso wa ntsheketo lowu?"

**Hangalasa
rirhandzu ra
switori! Hundzisela
emahlweni xitirhisiwa
lexi xa xitori kumbe u
xi avela munhu loyi
u n'wi tivaka.**

Endla xiboho xo hlayela ehenhla mi ri swin'we tani hi ndyangu eka Siku ra Misava ra ku Hlayela Ehenhla na Nal'ibali – na hi masiku hinkwawo. Tsarisa eka www.nalibali.org kumbe hi ku tirhisa WhatsApp rhumela rito leri nge "WRAD" eka 0600 44 22 54.

Xana i yini xexo?

Ntsheketo hi Baeletsi Tsatsi ✨ Mukombisi i Rico

Namuntlha i siku ro sungula ra ku wisa ka xikolo! Nakambe i siku ra makete, naswona Mme wa Afrika u teka Afrika na Dintle ku ya emakete ku ya xava xitlangiso kumbe nchumu wo tsakisa.

“Ku na xipimelo xin’we u nga si kuma xitlangiso kumbe nchumu wa wena wo tsakisa,” Mme wa Afrika a swi vula, hi ku n’wayitela.

“U fanele u tiva vito ra xona hi Xisuthu na hi Xinghezi!”

Afrika u lava xipelupelu lexitsongo, xa mihlovohlovo lexi a nga xi vona nkarhi lowu nga hundza loko va ri kwale. Xi n’wi tsundzuxa swipelupelu leswi a tshamela ku swi vona emapurasini ya le kusuhi.

“Languta mihlovo ya xona! U kota ku yi vona u ri ekule,” a byela Dintle, hi ku kombetela xipelupelu endleleni yo ya ethekisini.

Afrika u tiva lexi a xi lava kambe a nga xi tivi hi Xisuthu. Kungu ra yena i ku vutisa un’wana na un’wana loyi a hlanganaka na yena loko a tiva rito ra Xisuthu.

“Ahee, Malume,” Afrika a xeweta muchayeri wa thekisi loko a ri karhi a tlulela eka xitulu xa le mahlweni. Endleleni yo ya emakete, Afrika a vona xirhandzwa xa yena xa xipelupelu xa wasi lowo vangama epurasini ra le kusuhi kutani a xi kombetela. “Malume, xana xilo lexiya xi vuriwa yini?” a vutisa.

“I-windmill, mufana wa mina?” muchayeri a vutisa, hi ku hleka.

“Ndzi vula leswaku, xana xi vuriwa yini hi Xisuthu?” Afrika a hlevetela.

“I-windmill yi-windmill,” ku vula muchayeri, a ri karhi a pfulelela ehenhla vholomu ya rhadiyo ya thekisi.

Loko va fika emakete, Afrika a vona munghana wa yena Maduo, na manana wa yena. Hi rito ro hlevetela ra le hansi, a vutisa manana wa Maduo, “Xana hi rihi rito ra Xisuthu ro vula xipelupelu?”

“Ke windi mili,” ku vula Mme wa Maduo.

Afrika a swi anakanya leswaku a hi rona ra ntiyiso ra Xisuthu ra xipelupelu, kambe a khensa Mme wa Maduo a nga si ya tikatsa na vandyangu wa yena.

Mme wa Afrika a teka vana a famba na vona eswitolo swa mihandzu. Maapula lamo tshwuka ma vangama swinene. “Xana wa ma tsakela maapula?” ku vutisa Mme.

“E-e, ndza khensa,” ku vula Afrika.

Endleleni yo ya xava matsavu, va vona swiharhi na vanhu lavantsongo, va buraweni lava nga vatliwa.

“Mme, vona Gogo,” ku vula Dintle hi ku nyanyuka, a ri karhi a komba xitechu xa wansati wa xikoxa.

“Xana wa xi tsakela xitechu, Afrika?” ku vutisa Mme.

“E-e, ndza khensa,” Afrika a vula, hi ku n’wayitela na ku dzungudza nhloko.

Afrika a famba a ya vulavula na wansati loyi a tshame ekusuhi na switechu leswo vatliwa. “Mama, xana u nga swi kota ku endla xin’wana xa leswiya?” ku vutisa Afrika, a ri karhi a kombetela xipelupelu xa ntimba no basa lexi a xi ri empfhukeni.

“Ndzi kota ku endla xin’wana na xin’wana hi mhandzi, mufana wa mina,” a hlamula hi ku tinyungubyisa.

“Ina!” Afrika a ehleketa a ri yexe kutani a cinanyana. Xana u nga ndzi byela leswaku xi vuriwa yini hi Xisuthu?”

“Haaaa, vana va masiku lama! Swivutiso swa vona,” wansati a swi vula a nga ri eku hlamluleni. Loko Afrika, mana wa yena na Dintle va ri karhi va ya emahlweni va famba exikarhi ka makete hiloko va vona mufana a ri karhi a tlanga hi xitlangiso xa movha wa thini. Mavhilwa ya xona ma endlwe hi swipfalo swa mabodhlhela lama nga vuyelerisiwa.

“Xana u lava xitlangiso xa movha, Afrika?” ku vutisa Mme.

“E-e, ndza khensa,” ku vula Afrika.

Hiloko Afrika a xi vona! Xipelupelu lexisongo ehenhla ka tafula, mabanga ya xona ma ri karhi ma jikajikisa hi rimoyana.

“Xexo xi sasekile,” ku vula Mama a byela Afrika, na yena a ri karhi a hlamala xipelupelu.

“Xexo xo kwatsa eka leswi ndzi swi lavaka,” Afrika a swi vula hi ku tsutsumela etafuleni.

“Swi kahle, u tiva ntwanano.” Mama a swi vula hi ku tikatsa na yena.

Afrika u swi vonile leswaku na sweswi a nga ri tivi vito ra Xisuthu ra xipelupelu.

“Dumela, Mme,” Afrika a xeweta manana wa muxavisi. “Switlangiso swa n’wina hinkwaswo swi sasekile!”

“Ndza khensa! Hi swi endla hi matheriyali wo vuyelerisiwa,” ku vula wansati a ri karhi a nyika Afrika xipelupelu lexi a xi langutile.

“Kambe i yini xilo lexi?” Mme wa Afrika a n’wi vutisa, a langutile Afrika.

“I sefelo sa moea. Xana wa ha lava swin’wana?” ku vula wansati, hi ku ehleketa leswaku Mme wa Afrika u vulavula na yena.

N’wayitelo lowukulu wu voninga xikandza xa Afrika.

“Xana ndzi nga xi kuma lexi, ndza kombela?” a vula.

“Lexi i yini?” Mme wa Afrika a vutisa, loko a ri karhi a hakelela xipelupelu.

“Lexi i sefelo sa moea,” ku vula Afrika hi ku komba ku hlula. Hiloko a yimisela xipelupelu xa yena ehenhla xi hundza nhloko ku fana na khapu kutani a languta mabanga ya xona loko ma ri karhi ma jikajika emoyeni.

“Leyi a yi ri yona ndlela ya kahle yo dyondza rito rintshwa, a hi yona, Dintle!” A swi vula hi ntsako.

Endla ntsheketo wu nyanyula!

- * Loko mi heta ku hlaya ntsheketo swin’we, vulavulani hi leswi swi nga humelela eka ntsheketo. Vutisa swivutiso ku hlohotela vana va wena ku ehleketa na ku vulavula hi mavonelo lama fambelanaka na ntsheketo, xikombiso, “Hi xihl xiphemu lexi u xi rhandzaka ngopfu eka ntsheketo lowu?”
- * Loko u ri na vana lavakulu, va hlohoteli ku lava leswaku ‘xipelupelu’ i yini hi kwalomu ka tindzimi timbirhi.

- * Dirowa xifaniso xa xitlangiso kumbe nchumu lowu ku tsakisaka.
- * Endla nxaxamelo wa 10 wa switlangiso kumbe michumu leyi ku tsakisaka hi ririmi ra manana ra wena. Sweswi kuma na ku tsala ehansi mavito ya switlangiso na michumu leyi hi ririmi rin’wana.
- * Mi ri swin’we na vandyangu wa wena, endlani xitlangiso xa xipelupelu hi ku tirhisa swimhandzana, wulu kumbe ntambhu, phepha na dlulu.

Teka swinepe na tivhidiyo ta wena na vana va wena mi ri karhi mi hlaya mintsheketo na ku yi tlanga hi Siku ra Misava ra ku Hlayela Ehenhla, u swi ngenisa eka xihaxamahungu xa hina xa vamaseve [#nalibaliwrad2025!](#)

TheNalibaliChannel

nalibaliSA

@nalibaliSA

@nalibalisa

@nalibalisa

nalibalisa

The Nal’ibali Trust

0600 44 22 54

Nalibali
SWI SUNGULA HI
NTSHEKETO.

Nal’ibali (hi XiXhosa swi vula “hi lexi xitori”) i pfhumba ra tiko ro hlayela ku tiphina.

Xitsonga